

Spis treści

1. Wstęp	9
1.1. Co zawiera prezentowana książka?	12
1.2. Podstawowe źródła o geografii społecznej Polski	15
Rekomendowana literatura uzupełniająca	19
2. Geografia społeczna i jej miejsce wśród pokrewnych dyscyplin	21
2.1. Orientacje badawcze w geografii społecznej	27
2.2. Geografia społeczna w Polsce	35
2.2.1. Uwarunkowania polityczno-społeczne	38
2.2.2. Geografia społeczna miast a geografia społeczna	43
2.2.3. Przestrzenne wymiary zjawisk i problemów społecznych	48
2.2.4. Wymiar aplikacyjny geografii społecznej miast	55
Rekomendowana literatura uzupełniająca	57
3. Historyczne uwarunkowania zróżnicowań społeczno- przestrzennych	59
3.1. Geografia społeczna odrodzonej II Rzeczypospolitej Polskiej	61
3.1.1. Problemy społeczno-gospodarcze w badaniach geograficznych	65
3.1.2. Zróżnicowania etniczne i wyznaniowe	76
3.1.3. Procesy urbanizacji	81
3.1.4. Procesy konsolidacji społecznej	88
3.2. Druga wojna światowa i jej konsekwencje	89
3.2.1. Straty ludnościowe, migracje przymusowe	91
3.2.2. Przesunięcia terytorialne w trakcie i po drugiej wojnie światowej	94
3.2.3. Kształtowanie struktury społeczno-przestrzennej w nowych granicach	95
3.2.4. Ujednolicenie narodowościowe	100
Rekomendowana literatura uzupełniająca	103
4. Założenia koncepcyjne i ideologiczne modernizacji kraju	105
4.1. Koncepcje i teorie modernizacyjne a koncepcje centrum-peryferie	110
4.1.1. Teorie modernizacji	112
4.2. Wymiary modernizacji w przestrzeni	118
4.2.1. Modernizacja w stylu komunistycznym	119
4.2.2. Polityka zagospodarowania przestrzennego jako narzędzie modernizacji	121
4.2.3. Urbanizacja jako element modernizacji społeczeństwa polskiego	126
4.2.4. Uprzemysłowienie jako narzędzie zmiany struktury społeczno- przestrzennej	131

4.3. Współczesne koncepcje modernizacji rozwoju społeczno-gospodarczego kraju	136
4.3.1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju	138
Rekomendowana literatura uzupełniająca	141
5. Zróżnicowania demograficzne w przestrzeni kraju i ich uwarunkowania społeczne	143
5.1. Koncepcje wyjaśniające procesy demograficzno-społeczne	148
5.1.1. Teoria przejścia demograficznego	149
5.1.2. Koncepcje wyjaśniające migracje międzynarodowe	152
5.1.3. Polityka ludnościowa a polityka społeczna	154
5.2. Rozmieszczenie, struktura i dynamika zamian ludnościowych	157
5.2.1. Zmiany gęstości zaludnienia	163
5.2.2. Przyrost naturalny	168
5.2.3. Starzenie się społeczeństwa, umieralność i długość trwania życia	170
5.3. Miejsce migracji w kształtowaniu współczesnej struktury zróżnicowań społeczno- przestrzennych	175
5.3.1. Migracje wewnętrzne	177
5.3.2. Migracje międzynarodowe	180
5.4. Specyfika regionalnych i ludnościowych obszarów problemowych	189
5.4.1. Współczesne ludnościowe obszary problemowe	192
Rekomendowana literatura uzupełniająca	196
6. Ekonomiczne wymiary modernizacji w przestrzeni kraju	197
6.1. Zróżnicowania przestrzenne w zakresie dochodu narodowego	201
6.2. Zróżnicowanie przestrzenne w zakresie lokalnego wskaźnika rozwoju społecznego	208
6.3. Zróżnicowania dochodowe ludności Polski	212
6.4. Zagadnienie wykluczenia społecznego i ubóstwa	217
6.5. Ekonomiczne obszary problemowe	226
Rekomendowana literatura uzupełniająca	230
7. Zróżnicowania etniczne i wyznaniowe	233
7.1. Ewolucja współczesnych zróżnicowań narodowościowych i etnicznych	236
7.1.1. Ślązacy	244
7.1.2. Kaszubi	246
7.1.3. Niemcy	247
7.1.4. Ukraińcy i Łemkowie	248
7.1.5. Białorusini	250
7.1.6. Inne mniejszości narodowe	252
7.2. Zróżnicowania wyznaniowe	253
Rekomendowana literatura uzupełniająca	259
8. Miasta w procesie modernizacji kraju	261
8.1. Przemiany miasta postsocjalistycznego w miasto neoliberalne	265
8.1.1. Polaryzacja społeczeństwa miejskiego	273

8.1.2. Narastanie zróżnicowań społeczno-przestrzennych	275
8.2. Rozwój ludnościowy i struktura wielkościowa miast	283
8.2.1. Procesy rozlewania SIĘ przestrzennego obszarów miejskich	290
8.3. Współczesne problemy i wyzwania rozwojowe w procesie modernizacji	297
8.3.1. Konkurencyjność i innowacyjność miast w procesie modernizacji	300
8.3.2. Przykład modernizacyjnego oddziaływania polityki spójności Unii Europejskiej	311
8.3.3. Zagrożenia procesów modernizacji miast	313
Rekomendowana literatura uzupełniająca	318
9. Podstawowe wymiary zróżnicowań społeczno-przestrzennych	321
9.1. Kapitał ludzki i wykształcenie podstawą awansu cywilizacyjnego społeczeństwa polskiego	323
9.1.1. Zmiany w strukturze przestrzennej poziomu wykształcenia	328
9.2. Kształtowanie się nowej struktury społeczno-przestrzennej	342
9.2.1. Nowe czy stare kierunki zmian	347
9.2.2. Formowanie się elit i klasy średniej	351
9.2.3. Od klasy robotniczej do prekariatu	354
9.2.4. Specyfika obszarów wiejskich	358
9.3. W kierunku kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego	362
9.3.1. Polaryzacja polityczna społeczeństwa polskiego w układzie przestrzennym	365
9.4. O nowe miejsce w przestrzeni europejskiej - wyzwania modernizacji struktury społeczno-przestrzennej Polski	370
Rekomendowana literatura uzupełniająca	379
Literatura	381
Spis rycin	417
Spis tabel	423

oprac. BPK